

Lausunto alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeeseen ja Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan valtioneuvoston asetukseen

viitteenne: VN/18970/2024

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta lausua pyydettyä alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen raportista sekä Lupa- ja valvontavirastoa koskevasta valtioneuvoston asetuksen muuttamista koskevasta asetuseronnoksesta. Lausun Kainuun liiton puolesta seuraavasti.

Alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen raportista

Raportissa todetaan aivan oikein, että on tarkoituksenmukaista kehittää alueellisten varautumisen rakenteiden rooleja ja niiden ohjausta erityisesti nyt, kun lupa- ja valvontaviranomaisen rakenne on muutoksessa. On todettava, että alueellinen varautuminen on nimensä mukaisesti luonteeltaan paikallista toimintaa, minkä vuoksi on ollut epäloogista sijoittaa tehtävä valtion aluehallintouudistuksessa valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon.

Raportissa ehdotetaan perustellusti, että alueellisen varautumisen liittyviä kehittämistoimenpiteitä yhteensovitettaisiin maakuntatason yhteistyörakenteisiin. Kainuun liitto tukee tätä tavoitetta lämpimästi.

Kainuun liitto kannattaa raportin kuvassa 1 kuvattua aluetason yhteistyön organisoitumista. On ensinnäkin tärkeää, että aluetason tilannekuva muodostetaan maakuntatasolla eikä esimerkiksi valtion aluehallinnon uuden aluerakenteen mukaisesti. Toisekseen raportissa esitetty malli vastaa Kainuun valmiusfoorumin

nykyistä rakennetta, joka on koettu laajasti maakunnassa toimivaksi valmiuden yhteisen tilannekuvan ylläpitämiseksi.

Kainuun liitto tukee raportin ehdotusta, että jokaisessa maakunnassa olisi yksi maakunnallisen varautumisen yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on yhteensovittaa eri hallinnonalojen varautumistoimintaa. Kainuun liitto kannattaa myös hankkeen ehdotusta, että maakunnallisesta yhteistyöryhmästä säädetään laissa, jolloin varmistetaan maakunnallisen rakenteen syntyminen yhtenäisesti koko Suomeen. Ryhmän kokoonpanoa ei kuitenkaan kannata säätää tarkkarajaiseksi, vaan jättää maakuntatason päätettäväksi tarkoituksenmukaisin edustus ja mahdollisuus muutoksiin tilanteen niin vaatiessa. Myös ryhmän puheenjohtajuus ja sihteerivelvoitteet voivat vaihdella eri maakunnissa.

Raportissa kuvattu maakunnallisen varautumisen yhteistyöryhmän toiminnan tarkoitus vastaa hyvin pitkälti Kainuun valmiusfoorumin nykyistä toimintaa. Kainuun liitto tukee raportin ehdotusta myös tältä osin. Edelleen Kainuun liitto tukee esitystä, että maakunnallisen varautumisen yhteistyöryhmän puheenjohtaja tai sihteeristön edustaja toimisi alueellisessa valmiustoimikunnassa maakuntatason edustajana. LVV:n roolin vahvuuden osalta Kainuun liitto kannattaa raportin mukaisesti mallia B.

Raportissa pohditaan myös kuntien varautumisen yleistä ohjausta. Raportti tunnistaa aivan oikein kuntien varautumisen kehittämisessä keskeiseksi puutteeksi sen, ettei kuntien varautumista ohjata, valvota ja yhteensoviteta kokonaisuutena valmiuslain 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla, koska kunnat eivät kuulu minkään yksittäisen ministeriön toimialaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Raportti esittää, että valtiovarainministeriön tehtäviin liitettäisiin myös kuntien varautumisen yleinen ohjaus ja seuranta. Kainuun liitto suosittaa harkitsemaan tätä huolellisesti. Kuntien varautumista on syytä tukea valtakunnallisesti koordinoitulla tavalla, mutta vastuuministeriön valinta on tehtävä huolellisesti harkiten. Sisäministeriö voisi olla luontevin vastuuministeriö, koska se vastaa pelastustoimesta ja olisi omien tehtäviensä ja substanssiosaamisensa puolesta luonteva taho koordinoimaan eri viranomaisten tilannekuvaa ja varautumista.

Kainuun liitto pitää hyvänä raportin ehdotusta erityislain säätämisestä alueellisen varautumisen yhteistyöstä ja tilannekuvatoiminnasta ja lisäksi siihen liittyvästä tietojen käsittelystä. Nykytilanne on salassa pidettävän tiedon osalta ongelmallinen ja siksi on tarpeen säätää sekä kyseisistä tehtävistä että tietojen luovutuksesta ja turvaluokitellun aineiston käsittelyoikeudesta.

Lupa- ja valvontavirastoa koskevasta asetustalunnonksesta

Kainuun liitto toteaa, että lähtökohtaisesti asetustalunnon ja sen 5 § on hyvin muotoiltu. Se antaa toisaalta virastolle liikkumavaraa, mutta toisaalta määrittää kokoonpanon kannalta olennaisia tahoja.

Toisaalta alueellisen varautumisen merkityksen kasvaessa voisi olla perusteltua lainsäädännöllä määrittää esitettyä tiukemmin ne tahot, jotka kaikkialla Suomessa on oltava edustettuina valtionhallinnon alueellisen varautumisen kannalta keskeisimmässä toimielimessä. Mikäli esimerkiksi maakunnallisista varautumisen yhteistyöryhmistä säädetään jatkossa laissa, olisi epälinjakasta jättää ne asetuksen määrittelemästä alueellisesta valmiustoimikunnasta pois tai pelkästään viraston oman harkinnan varaan.

Kainuun liitto esittää, että alueellisessa valmiustoimikunnassa tulee olla jäsen Lupa- ja valvontaviraston toimialueen jokaisesta maakunnallisen varautumisen yhteistyöryhmästä.

Kajaanissa 13.11.2025

Riikka Pirkkalainen
maakuntajohtaja
Kainuun liitto